

Biura Projektu:

Białystok
Ośrodek Wspierania
Organizacji
Pozarządowych
ul. Zwycięstwa 26c lok. 3
15-703 Białystok
tel. 085 732 28 46
www.owop.org.pl

Augustów
Stowarzyszenie Inicjatyw
Społeczno -
Gospodarczych
ul. Sucharskiego 15
16-300 Augustów
tel/fax 087 643 01 00
<http://www.sisg.org.pl>

Łomża
Agencja Rozwoju
Regionalnego
S.A. w Łomży
ul. M.C. Skłodowskiej 1
18-400 Łomża
tel/fax:086 216 33 26
www.podlaskie.org.pl

Na jaki model partnerstwa prywatno–publicznego zasługuje Europa i Podlasie

Próby wprowadzenia do polskiego języka terminu „ekonomia społeczna”, jako refleksji nad działalnością podmiotów tzw. trzeciego sektora (wg systematyki podmiotów: prywatne dzielące wypracowywane zyski (I sektor), państwowe (II sektor), prywatne nie dzielące wypracowywanych zysków (III sektor)) podejmowane są w Polsce od ok. 10 lat. Ich źródłem są doktryny „społecznej odpowiedzialności biznesu”, propagowane w Europie zachodniej od ok. 15 lat.

Próby wprowadzenia „ekonomii społecznej” do doktryny ekonomicznej oraz do reguł ustroju gospodarczego, są wyrazem postulatu, że trzeci sektor, jako przestrzeń działań nie motywowanych egoizmem, jak pierwszy sektor, czy zobowiązaniem ustrojowy, jak drugi sektor, lecz przestrzeń motywacji altruistycznych, wymaga specjalnych regulacji i priorytetów.

Takie sektorowanie podmiotów gospodarczych, różnicujące uprawnienia podmiotów gospodarczych wedle kryterium dzielenia i nie dzielenia zysku, uważam za błędne z trzech powodów.

1. Cywilizacyjnego.

Zachodzące w ciągu ostatnich dekad rewolucyjne przemiany w sposobach komunikacji społecznej oraz w stopniu skomercjalizowania obszaru finansów publicznych, zobowiązują państwa do racjonalizowania sposobów dostarczania dóbr i usług publicznych, poprzez tworzenie warunków do porównywania alternatywnych form realizacji zapotrzebowań i zawiązywania partnerstw prywatno – publicznych. Sposób zorganizowania rywalizacji na tych nowych rynkach będzie kluczowym elementem reform finansów publicznych, przed którymi obecnie stoją europejskie państwa. W dalszej części wystąpienia przedstawię swoje preferencje w tym zakresie. Wprowadzenie ustrojowych preferencji podmiotom nie dzielącym zysku, odciąga uwagę od przygotowania reform.

2. Konstytucyjnego.

Podział ogółu podmiotów gospodarczych na trzy sektory, nie znajduje uzasadnienia w konstytucyjnej zasadzie spójności „społecznej gospodarki rynkowej”. Postuluje ona uspołecznienie i rynkowość dla całej gospodarki, a nie rozłączanie jej na część społeczną i rynkową. Konkurowanie pomiędzy równymi podmiotami gospodarczymi, między innymi o prawo do nawiązania partnerstwa prywatno – publicznego, powinno się dokonywać w ramach jednolitego ustroju społecznej gospodarki rynkowej, respektującego równość podmiotów bez względu na formę własności.

3. Antropologicznego.

Przekonanie że w trzecim sektorze, korzystającym z ustrojowych preferencji, nie pojawią się postawy egoistyczne, nie ma żadnego uzasadnienia w historii gospodarczej. Należy się spodziewać, że korzystając z egoistycznych motywacji zarządzających, przedsiębiorcy „trzeciego sektora” stosować będą najrozmaitsze sposoby na transfer zysków z podmiotów deklarujących brak zainteresowania do jego maksymalizowania, do podmiotów które takie

Z każdego z trzech wymienionych powodów, dyskusje na temat ekonomii społecznej jako nowej przestrzeni refleksji, stosunków gospodarczych i uprawnień, uważam za stratę czasu. Oczywiście dostrzegam polityczne przymuszenie do jej kontynuacji, dostrzegam bogate źródła finansowania dla promocji wydzielenia „trzeciego sektora” i dostrzegam potencjalnych beneficjentów tych rozwiązań. Możliwe też, że przygotowywane ustawy zostaną wprowadzone do polskiego ustroju gospodarczego. Mam jednak przekonanie że nie na długo.

+++++

Prosiłbym Państwa natomiast o poświęcenie uwagi moim rekomendacjom dla kluczowego obecnie zagadnienia u efektywnienia finansów publicznych, którym jest zagadnienie partnerstwa prywatno publicznego.

Do prowadzenia porównań i dokonywania wyborów pomiędzy różnymi ofertami partnerstw prywatno–publicznych, ustrój gospodarczy powinien stworzyć obszary koncentracji alternatywy (podaży i popytu) i mechanizmy dostarczania środków na rozwój do najlepszych z nich.

Na wstępie modelowania rozwiązań koniecznym jest uzyskanie intelektualnej zgody na kluczowe charakterystyki systemu rynku partnerstwa prywatno publicznego.

W pierwszej fazie debaty trzeba uzyskać odpowiedź na dwa pytania:

(1) kto powinien być suwerenem w podejmowaniu decyzji o alokacji.

(2) kiedy decyzja o alokacji powinna być podejmowana.

Kto suwerenem

Źródłem finansowania dóbr i usług publicznych są zasoby członków społeczeństwa, alokowane w związku z ideą solidarności społecznej. Alokacja ta może następować do określonych celów, albo metodami bezpośrednimi, bez użycia organów władzy administracji państwa, albo metodami pośrednimi, z użyciem organów władzy i administracji państwa.

System finansów publicznych w państwach opiekuńczych wykorzystywał metody pośrednie. Metody te najlepiej były rozwinięte w państwach, doktrynalnie uznających własność prywatną za źródło napięć i niesprawiedliwości społecznej, realizujących wytwarzanie i redystrybucję dóbr na zasadach centralnego planowania. Do dziś jednak występują w europejskich państwach uznających własność prywatną za atrybut wolności.

Wydaje się że zmiana charakteru relacji państwa z obywatelami, z opiekuńczej na pomocniczą, powinna spowodować zmianę metody pośredniej na bezpośrednią. Tym samym powinno nastąpić odebranie agendom państwa status arbitra w ocenie jakości ofert, i przekazanie ich obywatelom.

Wprowadzając terminy bliższe kulturze politycznej demokratycznych państw, powinno nastąpić przejście z systemu arbitrażu przedstawicielskiego, na system arbitrażu obywatelskiego.

Kiedy decyzja

Decyzja o alokacji środków do konkretnego projektu dostarczenia dóbr i usług publicznych może nastąpić przed realizacją tego projektu, lub po jego zrealizowaniu. W pierwszym wypadku suweren dostarczający środki, będzie decydował na podstawie oceny opisów i deklaracji, w drugim na podstawie oceny rzeczywistych efektów. Pierwsza metoda określona być może metodą aprioryczną lub prognostyczną, druga metodą aposterioryczną lub realistyczną.

Model finansów publicznych w państwach opiekuńczych opierał się na metodach prognostycznych. Metody te najlepiej były najlepiej rozwinięte w państwach, posiadające kontrolę nad wszystkimi obszarami gospodarowania.

Wydaje się, że zmiana charakteru relacji państwa z obywatelami, z opiekuńczej na pomocniczą, powinna spowodować zmianę metody prognostycznej (apriorycznej) na realistyczną (aposterioryczną). Powinna nastąpić rezygnacja z prób waloryzowania projektów efektów projektowanych działalności, na rzecz oceny rzeczywistych efektów. Powinno nastąpić przejście z systemu arbitrażu projektowego na system arbitrażu realistycznego.

Dla zaprojektowania modelu obywatelsko – realistycznego potrzebne są nie tylko przesądzenia doktrynalne ale i zaproponowanie mechanizmów i instytucji, które są konieczne dla zawiązywania i waloryzowania partnerstw prywatno – publicznych.

Polska ma w tym względzie swoiste kompetencje i zobowiązania. Oto bowiem model obywatelsko – realistyczny odpowiada praktyce samorządności w okresie pierwszej Rzeczypospolitej.

Czy doświadczenia te potrafimy zmodernizować do wymogów i narzędzi XXI wiecznego społeczeństwa wiedzy i społeczeństwa inwestorów, zależy między innymi od determinacji władz wojewódzkich, powiatowych i gminnych do projektowania i forsowania, rozwiązań ustrojowych integrujących zagadnienia finansów publicznych, przedsiębiorczości społecznej i gospodarki solidarności, w spójną całość.

Na gruncie doktryny społecznej gospodarki rynkowej.

Andrzej Madej, Centrum im. Mirosława Dzielskiego
20 stycznia 2010.